

KOHDUNKAULAN SYÖPÄ

Kohdunkaulan syöpä on maailmanlaajuisesti naisten toiseksi yleisin syöpä heti rintasyövän jälkeen. Suomessa noin 150 naista sairastuu vuosittain kohdunkaulan syöpään. Heistä joka kolmas menehtyy tautiinsa.

Syöpä saa alkunsa, kun kohdunkaulan limakalvon normaalit solut alkavat muuttua pahanlaatuisiksi. Syöpä kehittyy esiasteiden kautta. Syövän kehittyminen varhaisesta esiasteesta kestää keskimäärin 10–12 vuotta.

Mikä aiheuttaa kohdunkaulan syöpää?

Kohdunkaulan syövän tärkein aiheuttaja on papilloomavirus eli HPV. Ilman HPV-infektiota ei synny kohdunkaulan syöpää. Kohdunkaulan syövälle altistaa myös muun muassa tupakointi.

Voiko kohdunkaulan syöpää ehkäistä?

Kohdunkaulan syöpää ei voi täysin ehkäistä. Suomessa kohdunkaulan syöpää on torjuttu jo vuosikymmeniä etsimällä esimerkiksi Papa-seulonnoilla syövän esiasteita ja poistamalla niitä. Papa-seulonnoista huolimatta syöpä on yleistynyt alle 40-vuotiailla naisilla viimeisen 15 vuoden aikana.

Jos esiasteita ei seulottaisi, syöpiä löytyisi vuosittain noin 800–900.

[Lue lisää kohdunkaulan syövästä ja Papa-seulonnoista \(Syöpäjärjestöt\)](#)

[Lue lisää syövän hoidosta \(Syöpäjärjestöt\)](#)

HPV ELI PAPILLOOMAVIRUS

Papilloomaviruksia tunnetaan noin 100 erilaista tyyppiä. Näistä suurin osa on vaarattomia. Ne saattavat aiheuttaa esimerkiksi lapsille syyliä käsin ja jalkapohjin.

Noin 40 HPV-tyyppiä voi esiintyä sukupuolielinten alueella. Niistä vajaa puolet voi aiheuttaa sukuelinten syöpää. Yleisimmin syöpää aiheuttaa kaksi HPV-tyyppiä, ja juuri näitä torjutaan rokotuksilla.

Papilloomavirukset aiheuttavat myös sukuelimissä esiintyviä syylämäisiä muodostelmia, joita kutsutaan kondyloomiksi. Kondyloomat eivät etene syöväksi.

HPV-infektio on yleinen

HPV tarttuu ihon tai limakalvon kautta, yleensä yhdynnässä. HPV-infektio on hyvin yleinen: kahdeksan ihmistä kymmenestä saa sukuelinten HPV-infektion elinaikanaan. Joka kolmannella hiukan yli 20-vuotiaalla naisella on tälläkin hetkellä HPV-tartunta.

Valtaosa infektioista paranee itsestään vuoden kuluessa. Kahden vuoden kuluessa infektioista paranee yhdeksän kymmenestä. Osa infektioista kuitenkin pitkittyy ja voi johtaa kohdunkaulan syöpään.

HPV-infektiot ovat yleisiä myös pojilla. Tyttöjen rokottaminen vähentää poikienkin tartuntoja. Tulevaisuudessa myös pojat saatetaan ottaa mukaan rokotusohjelmaan

HPV-infektiota on vaikea välttää

Sukupuolielinten HPV-infektioita ei pysty täysin estämään kondomin käytölläkään, koska virus tarttuu myös sukuelimiä ympäröivältä iholta. Kondomi ei suojaa HPV-tartunnoilta yhtä hyvin kuin muilta seksissä tarttuvilta taudeilta. Kondomin arvioidaan estävän noin kaksi kolmesta tartunnasta. Hyvä hygienia ei estä HPV-infektiota. Rokote on paras keino suojautua tartunnalta.

Voiko HPV-infektiota hoitaa?

Oireettomille HPV-infektioille ei ole hoitoa. Sen sijaan syövän esiasteita voidaan hoitaa poistamalla ne. Jos kondyloomista on haittaa, niitä hoidetaan apteekista saatavilla reseptilääkkeillä.

[Lue lisää papilloomaviruksesta \(Väestöliitto\)](#)

HPV-ROKOTE

Miksi HPV-rokote kannattaa ottaa?

HPV-rokote ehkäisee tehokkaasti kohdunkaulan syövän esiasteita ja näin myös syöpää. Kaiken kaikkiaan rokotteen arvioidaan estävän noin neljä viidestä kohdunkaulan syövästä.

Rokote torjuu jopa 95 prosenttia kahden yleisimmän HPV-tyypin aiheuttamista kohdunkaulan syövän vaikeista esiasteista. Juuri nämä HPV-tyypit aiheuttavat suurimman osan syöivistä. Yleisin HPV-tyyppi aiheuttaa yksin puolet kaikista kohdunkaulan syöpätapauksista.

Naisilla HPV aiheuttaa myös osan emättimen, ulkosynnytinten, peräaukon sekä pään ja kaulan alueen syöivistä. Miehillä HPV aiheuttaa osan peniksen, peräaukon sekä pään ja kaulan alueen syöivistä. HPV-rokotteella on todennäköisesti tehoa myös näiden syöpien ehkäisyssä. Tietoa rokotussuojasta kertyy parhaillaan.

Rokote on tutkittu ja turvallinen

Ensimmäiset HPV-rokoteaihiot kehitettiin 1990-luvun alussa. Suomessa käytettävä Cervarix-rokote tuli myyntiin Euroopassa vuonna 2007 ja on siitä asti ollut saatavilla myös Suomessa.

Ennen myyntiin tuloa rokotetta annettiin tutkimuksissa noin 16 000 nuorelle naiselle. Rokotettuja seurattiin neljän vuoden ajan vakavien haittojen varalta. Heidän vakavia oireitaan verrattiin niiden samanikäisten naisten vakaviin oireisiin, jotka eivät olleet saaneet Cervarix-rokotetta. Ryhmien välillä ei todettu eroja.

Maailmalla rokotetta on annettu kymmeniä miljoonia annoksia. Suomessa rokotteen on saanut yli 30 000 nuorta naista. Vakavat haitat ovat olleet hyvin harvinaisia.

Mitä haittoja rokotteella on?

Kaikilla rokotteilla voi olla haittavaikutuksia, mutta niitä esiintyy vain osalla rokotetuista. Suurin osa haitoista on lieviä, ja ne menevät ohi parissa päivässä. Vakavien haittojen mahdollisuutta ei

voida kuitenkaan koskaan sulkea kokonaan pois. Lääkeviranomaiset kaikkialla maailmassa seuraavat rokotusten haittavaikutuksia mahdollisten vielä tuntemattomien haittojen havaitsemiseksi.

Kun rokotetuilta kysyttiin, mitä oireita heillä oli ollut rokotusten jälkeen, he ilmoittivat seuraavia oireita. Oireet eivät välttämättä ole rokotusten aiheuttamia.

- Pistoskohdassa on tuntunut jonkin verran kipua lähes kaikilla.
- Punoitusta tai turvotusta pistoskohdassa on huomannut puolet.
- Lähes joka toiselle on tullut ohimeneviä yleisoireita, kuten päänsärkyä tai sairauden tunnetta.
- Kuumetta tai lämpöilyä on ollut noin yhdellä kahdeksasta.
- Pahoinvointia, oksentelua, ripulia tai vatsakipua on ollut runsaalla neljäsosalla.
- Lihas- tai nivelsärkyä on tullut noin joka viidennelle.

Rokote suojaa pitkään

Rokote antaa pitkäaikaisen suojan, sillä kymmenen vuotta sitten rokotetuilla rokotussuoja ei ole juurikaan heikentynyt. Tarkkaa tietoa suojan kestosta ei vielä ole.

Rokotussuoja on jo kahden annoksen jälkeen ainakin kohtuullinen. Nykykäsityksen mukaan pitkäaikaisen suojan varmistamiseksi tarvitaan kolmas annos.

Rokote ei suojaa muilta seksitaudeilta.

Rokotteen teho on paras nuorilla

Koska rokote torjuu syöpää estämällä HPV-infektion, se on otettava ennen kuin on saanut tartunnan. Varminta on ottaa rokote ennen kuin on aloittanut seksielämän. Rokote kannattaa kuitenkin ottaa, vaikka olisi aloittanut seksielämän, sillä voi olla, että ei ole vielä ehtinyt saada virustartuntaa.

Rokote tuottaa parhaiten suoja-aineita juuri nuorimmilla tytöillä, joten rokotteen teho on heillä paras. Tämänkään vuoksi rokotuksia ei kannata lykätä myöhempään ikään.

Koska ihmiset altistuvat seksissä tarttuville viruksille eri-ikäisinä, rokotteesta voi olla hyötyä kansallisen ohjelman rokotusikää vanhemmillekin. Yli 30-vuotiaille rokotteesta tuskin on enää hyötyä, sillä siihen mennessä valtaosa HPV-infektioista on jo saatu.

Rokotetuillekin seulonnat ovat tärkeitä

Koska rokote ei suojaa kaikilta syöpää aiheuttavilta HPV-tyypeiltä, rokotettujenkin on tärkeä osallistua seuntoihin. Niissä tarvitsee kuitenkin käydä nykyistä harvemmin.

Mitä HPV-rokote sisältää?

Rokotusohjelmassa käytetään Cervarix-rokotetta.

Rokotteessa on papilloomaviruksen kuoren osia. Ihmisen elimistö luulee näitä osia papilloomaviruksiksi ja alkaa tuottaa suojaa niitä vastaan.

Rokotteessa on tehosteainetta, joka parantaa sen tehoa. Tehosteaine koostuu rasva- ja alumiiniyhdisteistä, joista ei ole todettu haittaa ihmiselle.

Rokote ei sisällä kokonaisia papilloomaviruksia, joten rokotteesta ei voi saada HPV-infektiota.

Sopiiko rokote kaikille?

Rokote sopii lähes kaikille. HPV-rokotteen voi ottaa, vaikka elimistön puolustuskyky ei olisi aivan normaali. Vahvatkaan lääkitykset eivät estä rokottamista. Esimerkiksi astmalääkityksen tai siedätyshoidon aikana voi ottaa rokotteen.

Rokotetta ei suositella alle 9-vuotiaille eikä raskaana oleville, koska rokotteen turvallisuutta ei ole heillä tutkittu.

Kuumeisena rokotusta ei kannata ottaa. Rokotukseen voi mennä, kun kuume on ohi.

Miten rokottaminen tapahtuu käytännössä?

Tytöt saavat rokotteen koulussa ilmaiseksi.

Kouluterveydenhoitaja antaa rokotteen pistoksena olkavarteen. Rokotussarjaan kuuluu kolme pistosta, jotka annetaan puolen vuoden kuluessa. Toinen pistos annetaan kuukauden kuluttua ensimmäisestä ja kolmas aikaisintaan viiden kuukauden kuluttua toisesta annoksesta.

Kouluterveydenhoitaja ilmoittaa tarkan rokotusajan.

Lähde THL: <http://tyttojenjuttu.fi/>